Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 24. Dnia 22. Grudnia 1880. VII. rocznik.

Stowarzyszenia zaliczkowe w Austryi.

Rządowa komisya statystyczna ogłosiła w tegorocznym 12. zeszycie swojéj *„Statistische Monatsschrift“* bardzo cenną pracę p. H. Ehrenbergera o stowarzyszeniach zaliczkowych w Austryi. Statystyczne zestawienie p. Ehrenbergera oparte jest na rządowych wykazach i przedkładanych przez stowarzyszenia w myśl §. 35. ust. z 9. kwietnia 1873. sprawozdaniach i bilansach. Pomimo to jednak żali się autor, że wykazy nie są zupełnie dokładne, bo stowarzyszenia częścią z obawy przed zbyteczném opodatkowaniem, częscią zaś z niedbalstwa przedkładają wykazy i sprawozdania albo niedokładne, albo z umysłu pogmatwane. Mimo to, porównując cyfry rządowéj statystyki z cyframi w naszych Rocznikach, widzimy co do naszych stowarzyszeń tak małoznaczące różnice, iż biorąc z tego miarę o wartości podanych cyfr o stowarzyszeniach innych krajów, śmiało przyjąć je możemy, jako nadzwyczaj do rzeczywistości zbliżone.

Na podstawie wykazów i cyfr p. Ehrenbergera pozwoliliśmy sobie poniższe zestawić dwie tabele.

Piérwsza z nich przedstawia ruch stowarzyszeń od r. 1873. do końca r. 1879. — a druga odpowiada piérwszéj tabeli naszych roczników i obejmuje cyfrę członków z 31. grudnia 1878. bilanse ogólne z tegoż czasu i stosunek kapitału udziałowego do wkładkowego (wkładki oszczędności).

Tablica I.

Liczba bieżąca	Kraj	Liczba stow. zaliczkowych w chwili wejścia w życie ust. z 9. kw. 1873.	Zarejestrowano w r.								Przestały istnieć w r.								Zostało z końcem r. 1879.		
			1873.	1874.	1875.	1876.	1877.	1878.	1879.	Razem	1873.	1874.	1875.	1876.	1877.	1878.	1879.	Razem	Rejestrowanych	Nierejestrowanych	Razem
1	M. Wiedeń	64	6	65	5	7	3	7	6	99	—	1	9	5	3	7	8	33	66	14	80
2	Austrya niższa . .	36	7	16	11	4	5	7	3	53	—	—	—	—	—	1	—	1	52	6	58
3	Austrya wyższa . .	14	2	4	2	2	2	2	—	14	—	—	—	1	—	1	1	3	11	5	16
4	Salzburg	2	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
5	Styrya	25	3	13	5	3	2	2	2	30	—	—	—	—	—	2	2	4	26	5	31
6	Karyntya	21	—	3	—	2	4	—	—	9	—	—	—	—	—	—	2	2	7	5	12
7	Kraina	3	—	2	3	1	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	7
8	Wybrzeże	8	2	5	1	1	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	9
9	Tyrol i Voralberg	5	1	4	1	1	1	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	9
10	Czechy	445	44	264	36	14	12	5	7	382	—	—	5	2	11	8	16	42	340	90	430
11	Morawa	307	71	148	28	13	12	7	7	286	—	—	2	2	3	7	5	19	267	39	306
12	Szląsk	28	3	12	4	1	—	2	—	22	—	—	—	—	—	—	—	—	22	11	33
13	Galicya	48	2	32	25	18	14	12	12	115	—	—	3	2	2	1	1	9	106	12	118
14	Bukowina	2	—	5	—	1	—	—	2	8	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	8
15	Dalmacya	3	—	—	1	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
	Razem . . .	1011	141	574	122	68	55	44	40	1044	—	1	19	12	19	27	35	113	931	192	1123

Tablica II.

Liczba bieżąca	Kraj	Stan członków w r. 1878.		Bilans z 31. grudnia 1878. Stan bierny. W złotych wal. austr.					Stan czynny. W tysiącach złotych wal. austr. Pożyczki								Na 100 zł. w. a. udz. było zł. w. a. wkładek oszczędn.
		Liczba członków	W towarz.	Udziały	Wkładki oszczędn.	Fundusz rezerw.	Reszta pozycyi stanu biernego	Razem	na weksle i skrypt	na hipotekę	na zastaw	w rach. bieżąc.	Walory	Gotówka	Reszta pozycyi	Razem	
1	M. Wiédeń .	19361	59	2573296	1684995	166543	1434405	5859239	4792	172	35	101	47	195	517	5859	65·48
2	Austrya n. .	17393	46	1271150	6162378	168094	832759	8434381	5602	1030	164	294	630	228	486	8434	484·79
3	Austrya w. .	2420	11	267013	3621071	9460	74204	3971748	709	2692	154	—	250	93	74	3972	1.356·14
4	Salzburg . .	64	1	2820	—	—	440	3260	3	—	—	—	—	—	—	3	—
5	Styrya . .	4008	24	276735	687595	46715	285321	1296366	1223	9	—	1	—	54	9	1296	248·47
6	Karyntya .	2203	9	73788	246591	20373	13204	353956	228	27	16	—	66	15	2	354	334·19
7	Kraina. . .	655	6	76061	33363	14241	7079	130744	126	—	—	1	—	1	3	131	43·86
8	Wybrzeże .	1939	9	242997	83834	13500	32076	372407	316	—	—	2	34	6	14	372	34·50
9	Tyrol i Vor.	756	7	96091	361670	16040	61983	535784	431	12	—	14	15	24	40	536	376·38
10	Czechy . .	134626	331	7856362	63278448	2177803	4460581	77773194	43219	20923	1410	4086	1925	2229	3981	77773	805·44
11	Morawa . .	69827	255	2762487	24773347	851694	1693982	29881510	21492	3825	387	1387	862	943	986	29882	896·78
12	Szląsk . . .	8252	22	1154938	2108184	135547	238307	3636976	3054	275	—	112	—	105	91	3637	182·54
13	Galicya . .	34990	86	2054143	3081164	177016	2357116	7669439	6234	768	21	239	25	174	209	7670	150·00
14	Bukowina .	3046	6	642965	30210	39557	140900	853632	776	—	—	24	2	28	24	854	4·70
15	Dalmacya .	327	1	74099	—	2345	6951	83395	70	—	—	—	2	6	5	83	—
	Razem .	299867	873	19424945	106152850	3638928	11639308	140856031	88275	29733	2187	6261	3858	4101	6441	140856000	546·48
									126,456.000								

Wyjmujemy z pracy p. Ehrenbergera dalsze o stowarzyszeniach zaliczkowych w Austryi wiadomości:

Z końcem 1873 r. istniało w Austryi towarzystw zaliczkowych 1 011

z tych zarejestrowało się . . . 707

ubyło przez dobrowolne rozwiązanie się . . . . 99[1])

popadło w konkurs . . . . . 13[2])

819

pozostało nadal nierejestrowanych . . . . 192[3])

przybyło przez zarejestrowanie dawniejszych . . . . . . 707[4])

powstało nowo zarejestrowanych 337[5])

1044

razem . . 1236

Z zarejestrowanych ubyło:

z przekształconych . . . . . 58[6])

z nowo założonych , ... 55[7])

113

Zostaje jak w tab. I. . . . . 1123[8])

towarzystw zaliczkowych w Austryi z końcem r. 1879.

Ze 113 rozwiązanych stowarzyszeń wypada na dobrowolne rozwiązanie się: 63 a na upadek wskutek zgłoszenia konkursu 50, a mianowicie: na Czechy 26, na Wiédeń 19, na Morawę 4 i na Galicyą 1 (Tow. kred. miej. we Lwowie).

Pod względem poręki równoważą sobie w Austryi mniéj więcéj stowarzyszenia z nieograniczoną i ograni-

[1]) Z tych 9 Galicyi.

[2]) Z tych żadne w Galicyi.

[3]) Z tych 12 w Galicyi.

[4]) Z tych 27 w Galicyi.

[5]) Z tych 88 w Galicyi.

[6]) Z tych 1 w Galicyi.

[7]) Z tych 8 w Galicyi. — Razem ubytek wynosi w Galicyi zgodnie z naszym (VI) Rocznikiem 18 (p. uw. [1]), [6]) i [7]).)

[8]) Z tych 118 w Galicyi. Według tego zestawienia założono w Galicji 136 stow. zal. — Nasze daty wykazują tylko 124. Stan zaś z końcem r. 1879. wynosi u nas 106 stowarzyszeń (99 zar. a 7 nierej.) u p. Ehrenbergera 118. Różnica pochodzi stąd, że p. Ehrenberger zalicza tu zapewne kilka kas zaliczkowych, jak w Nisku, Ropczycach i t. d. kilka zarejestrowanych, a nie istniejących towarzystw, a w końcu w myśl ustawy i Ogólny roln. kred. Zakład dla Galicji i Bukowiny i dla téj saméj przyczyny są i w cyfrach bilansowych małe różnice między wykazem naszym, a p. Ehrenbergera.

czoną poręką tak co do liczby stowarzyszeń (478 przeciw 453), jak i liczby członków (164.941 przeciw 134.936); kwoty udziałowéj (9,323.000 przeciw 10,101.000); wkładek oszczędności (59,563.000 przeciw 46,589.000) jak i w końcu co do kapitału obrotowego (78,243.000 przeciw 62,616.000). Różnice na korzyść stowarzyszeń zal. z ograniczoną poręką w udziałach, a na korzyść stowarzyszeń z nieograniczoną poręką w wkładkach oszczędności i w ogóle w kapitale obrotowym odpowiadają zupełnie naturze téj poręki i świadczą, że członkowie czują, iż w stowarzyszeniach o ograniczonéj poręce wypada im wzmacniać kapitał własny, a że na odwrót publiczność czuje, że stowarzyszeniom o nieograniczonéj poręce więcéj powierzać może swoich oszczędności.

W stosunku poręki w poszczególnych krajach zaznaczyć wypada, że w Salzburgu, Karyntii, Krainie, Wybrzeżu, na Bukowinie i Dalmacyi nie ma wcale stowarzyszeń o nieograniczonéj poręce, że poręka ograniczona przeważa we Wiédniu, Niższéj Austryi, Wyższéj Austryi, Tyrolu i na Morawie, a równoważy zupełnie nieograniczonéj na Szląsku; natomiast przeważa poręka nieograniczona w Styryi, Czechach i Galicyi. Najkorzystniejszy pod tym względem stosunek jest w Galicyi, najniekorzystniejszy w Morawii.

Przeciętna ilość członków na jedno stowarzyszenie zaliczkowe wynosi w Austryi 343. Powyżéj téj cyfry przeciętnéj stoi Bukowina z przeciętną 508 na jedno stowarzyszenie, Galicya 407, Czechy 407, niższa Austrya 378, Szlązk 375, reszta krajów austryjackich stoi poniżéj przeciętnéj aż do 64 członków na jedno stowarzyszenie w Salzburgu.

W udziałach przypada przeciętnie na jednego członka w Austryi 64 zł. 77 ct w. a. Powyżéj téj przeciętnéj stoi w porządku, jak wymieniono: Bukowina, Dalmacya, Szlązk, Wiédeń, Tyrol, Wybrzeże, Kraina, Wyższa Austrya i Niższa Austrya — na granicy stoi Styrya — poniżéj przeciętnéj: Galicya, Czechy, Salzburg, Morawa i Karyntya.

Pod względem absolutnéj wysokości udziałów porządek jest następujący: Czechy, Morawa, Wiédeń, Galicya, Niższa Austrya, Szląsk i t. d. najniżéj stoi Salzburg.

Wkładki oszczędności najliczniejsze są w Czechach, następuje Morawa, Niższa Austrya, Wyższa Austrya, Galicya, Szląsk — żadnych wkładek nie ma Dalmacya i Salzburg, najmniéj ma Bukowina.

Stosunek wkładek oszczędności do kapitału udziałowego nie powinień być, jak tylekrotnie podnosiliśmy, dowolny. Stwierdzone zasady Szulzego z Delitsch i nasze doświadczenia, jak równie wzgląd na pewność stowarzyszeń w trudnych czasach pieniężnych nakazuje, aby wkładki nie wiele przenosiły nad dwa razy kapitał udziałowy. Jeżeli stowarzyszenia mają wkładek więcéj, niż ten stosunek nakazuje, mogą się narazić na wielkie niebezpieczeństwa — jeżli ich mają mniéj, niż wkładek udziałowych, świadczy to o braku do nich zaufania. W ogóle stowarzyszenia austryackie mają za dużo wkładek, bo w przecięciu $5\frac{1}{2}$ raza więcéj, niż kapitału udziałowego. Z poszczególnych krajów zaś stosunek ten jest normalny tylko w Galicyi ($1\frac{1}{2}$ raza), na Szlązku ($1\frac{8}{10}$ raza) i chyba jeszcze w Styryi ($2\frac{1}{2}$ raza) — powyżéj zaś tego normalnego stosunku stoją Karyntya ($3\frac{1}{3}$ raza), Tyrol ($3\frac{3}{4}$ raza), Austrya niższa ($4\frac{8}{10}$ raza), Czechy (8 razy). Morawa (9 razy), Austrya wyższa ($13\frac{1}{2}$ raza) — poniżéj w końcu normalnego stosunku stoją: Wiedeń ($65\frac{1}{2}$%), Kraina ($43\frac{8}{10}$%), Wybrzeże ($34\frac{1}{2}$%), Bukowina ($4\frac{7}{10}$%).

Porównując w ogóle stosunek obcego kapitału do własnego w stowarzyszeniach, to kapitał własny stanowi w stowarzyszeniach austryackich w ogóle 19%; normalny stosunek znajdujemy w Tyrolu 38%, na Szlązku 35%, w Galicyi 30%, w Karyntyi 29%, w Krainie 24%, za mało kapitału własnego mają: Wyższa Austrya 7%, Czechy 13%, Morawa 14% — natomiast za dużo: Styrya 53%, Kraina 69%, Wybrzeże 69%, Wiédeń 70%, Bukowina 80%, Salzburg 86%, Dalmacya 99%.

Jeżeli się zastanowimy nad ostatecznemi granicami zboczeń, to poucza nas osobna tabelka w pracy p. Ehrenbergera, że w Galicyi tylko jedno towarzystwo ma powyżéj 5-ciokrotniéj udziałów we wkładkach oszczędności, w Tyrolu jest ten stosunek w 3 towarzystwach, na Szlązku w 4; Karyntya, Kraina i wyższa Austrya ma po jedném towarzystwie z kapitałem wkładkowym, więcéj niż 10 krotnym w porównaniu z kapitałem udziałowym, Wiédeń posiada 1 towarzystwo, a Salzburg 2 towarzystwa, które mają zwyż 20 razy tyle wkładek oszczędności, ile udziałów, a zwyż 50 razy ma: niższa Austrya 1 towarzystwo, Czechy 11, a Morawa 14 towarzystw, gdzie wkładki oszczędności dochodzą w jedném towarzystwie (Hulein) aż do 503-krotnéj udziałów!...

Fundusz rezerwowy w ogóle wynosi w stowarzyszeniach austryackich 18·73% udziałów, który to stosunek jest zupełnie zadowalniający. Najwyższy stosunek jest w Czechach 27·72%, Karyntyi 27·61%, w Morawii 23·59% — potrzebę tak wysokiego funduszu rezerwowego tłumaczy w Czechach i na Morawii jedynie niekorzystnie wysoki stosunek wkładek oszczędności do kapitału udziałowego, dla Karyntyi nie ma zaś tłumaczenia. Normalny stosunek funduszu rezerwowego do udziałów znajdujemy: w Krainie (18·73%) w Styryi (16·88%), w Tyrolu (16·69%) niższéj Austryi (13·22%) i na Szlązku (11·74%) — Galicya (8·62%) zbliża się do stosunku normalnego (10—20%) — poniżéj zaś stosunku prawidłowego znajdujemy: Wiédeń (6·47%), Bukowinę (6·15%), Wybrzeże (5·56%) Wyższą Austryą (3·54%) Dalmacyą (3·16%) i Salzburg (0·00%).

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc Listopad 1880.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Udziały (z końcem miesiąca) zł.	ct	Fundusz rezerwowy (z końcem miesiąca) zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Włożono w ciągu miesiąca zł.	ct	Wyjęto w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł.	ct	Spłacone w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct
Andrychowie	14595	42	409	72	7843	85	1416	.	530	.	8729	85	2230	.	.	.	780	.	1450	.
Bełzie	1073	11	70	60	964	.	430	25	.	.	1394	25	.	.	3000	.	.	.	3000	.
Birczy	5662	65	769	80	4383	51	205	15	236	26	4352	40	22510	.	800	.	1120	.	22190	.
Bóbrce	3009	71	807	60	7124	10	9	45	45	30	7088	25	7180	.	1010	.	430	.	7760	.
Bołszowcach	161	50	59	.	.	.	20	.	.	.	20	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Brzesku	65161	74	3102	47	93995	12	4958	33	2940	61	96012	84	.	.	.	.	.	.	.	.
Cieszanowie	16652	32	918	.	21148	07	1037	40	617	.	21568	47	2000	.	.	.	.	.	2000	.
Dąbrowie	40845	98	9874	85	.	.	.	.	.	.	.	.	156527	05	15539	.	16729	30	155336	25
Delatynie	11613	84	922	97	6298	54	142	37	43	20	6397	71	8600	.	.	.	.	.	8600	.
Dobromilu	2170	07	196	27	2361	30	35	.	114	10	2282	20	2700	.	.	.	.	.	2700	.
Drohobyczu	14980	92	2970	.	36432	43	2757	78	2247	63	36942	58	14000	.	.	.	.	.	14000	.
Glinianach	21771	09	3292	57	63114	75	3951	60	1862	67	65203	68	12469	97	1950	.	3380	.	11039	97
Gorlicach	55185	65	6758	31	116090	73	4135	.	271	60	119954	13	38374	54	10975	28	8710	30	40639	52
Jarosławiu	22302	91	3332	97	31592	53	2338	91	7588	43	26343	01	21551	46	.	.	20	.	21531	46
Jaryczowie	324	30	68	.	132	80	.	.	.	.	132	80	1450	.	.	.	50	.	1400	.
Kałuszu	4284	27	401	72	2331	06	117	.	194	50	21	56	12100	.	1000	.	200	.	12900	.
Kańczudze	365	90	44	.	.	.	100	.	.	.	100	.	500	.	.	.	50	.	450	.
Kolbuszowie	1627	50	434	.	2752	20	850	.	.	.	3602	20	2000	.	.	.	.	.	2000	.
Komarnie	6403	17	1085	31	20292	51	947	97	1123	55	20116	93	4500	.	.	.	.	.	4500	.
Krakowcu	1437	.	134	.	1217	85	.	.	30	.	1187	85	800	.	.	.	50	.	750	.
Krościenku	776	83	48	.	3139	25	600	.	800	.	2939	25	.	.	.	.	.	.	.	.
Kulikowie	662	.	164	.	609	.	120	.	550	.	179	.	4517	.	900	.	100	.	5317	.
Limanowie	21948	30	1267	11	15571	56	11096	14	8474	15	18193	55	32395	99	13296	.	13938	99	31753	.
Lwów, Tow. zal.	125338	03	12456	43	348210	98	37871	17	40657	99	345424	16	13002	.	.	.	.	.	13002	.
„ urzęd. poczt.	16468	73	518	28	2467	86	257	79	115	.	2610	65	8610	.	.	.	500	.	8110	.
Łańcucie	19635	75	9912	51	86110	26	5907	20	1522	38	90495	08	30442	40	5000	.	600	.	34842	40
Makowie	3616	20	749	79	28091	63	1220	25	150	92	29160	96	.	.	.	.	.	.	.	.
Mariampolu	2789	40	294	26	1239	54	141	20	17	82	1362	92	4000	.	.	.	.	.	4000	.
Mielcu	10343	96	1429	52	23798	95	2216	04	134	08	25880	91	12000	.	.	.	2500	.	9500	.
Milówce	2707	48	382	94	9389	64	268	02	116	.	9541	66	4000	.	.	.	.	.	4000	.
Mościskach	11404	32	4943	76	22605	61	1279	87	616	45	23269	03	14700	.	.	.	500	.	14200	.
Nowym Sączu	24826	16	1266	82	84827	97	6844	60	1418	22	90254	35	9150	.	7000	.	6750	.	9400	.
Oświęcimie	3919	16	340	06	6897	63	180	.	500	.	6577	63	4200	.	.	.	100	.	4100	.
Pilźnie	1574	.	547	34	2031	88	863	06	100	.	2794	94	6000	.	.	.	.	.	6000	.
Przemyślu	39110	43	4593	23	156194	86	5793	84	17513	23	144477	47	4480	.	14015	.	18495	.	.	.
Radziechowie	11925	30	2900	21	32454	.	575	.	80	99	32948	01	10000	.	1500	.	500	.	11000	.
Rohatynie	8516	69	1800	.	22094	27	480	53	1185	06	21389	74	10800	.	.	.	.	.	10800	.
Rozdole	7213	62	897	18	1965	22	236	59	301	18	1900	63	16360	22	.	.	425	.	25935	22
Rudkach	6675	95	844	52	16638	49	563	.	1069	01	16132	48	6250	.	.	.	300	.	5950	.
Sądowej Wiszni	1908	.	263	.	2436	09	139	.	111	50	2463	59	3400	.	.	.	400	.	3000	.
Sieniawie	1912	20	346	30	4114	71	250	.	104	15	4114	71	9100	.	.	.	100	.	9000	.
Skałacie	1378	54	418	89	44	.	.	.	.	.	44	.	3100	.	.	.	.	.	3100	.
Skolem	382	50	74	.	.	.	.	.	.	.	.	.	500	.	.	.	.	.	500	.
Śniatynie	4120	59	535	28	6927	11	1020	.	45	.	7902	11	2700	.	.	.	.	.	2700	.
Sokalu	11954	04	1074	.	23177	45	1650	86	1364	28	23464	.	23995	83	.	.	.	.	23995	83
Stanisł. Bk.	67793	73	9665	49	205940	52	10565	95	9564	55	206941	92	17408	54	7955	23	9577	36	15786	41
„ oddz. zast.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	51007	79	.	.	7000	.	44007	79
Tarnowie	17533	71	5028	02	52256	50	1995	80	757	43	53494	87	8680	.	500	.	1680	.	7500	.
Tłumaczu	10515	16	2334	78	30786	34	543	30	931	81	30397	83	4479	.	500	.	600	.	4379	.
Tyśmienicy	16050	62	2782	27	14739	15	729	35	389	24	15077	26	15324	33	.	.	697	21	14627	12
Wykotach	3268	35	314	25	10801	37	98	.	3	85	10895	52	9700	.	6000	.	6000	.	9700	.
Zakliczynie	2410	46	231	50	2222	80	640	.	5	.	2857	80	6800	.	.	.	400	.	6400	.
Zbarażu	11648	76	2320	89	2831	51	.	.	40	.	2791	51	17326	21	800	.	1421	41	16704	80
Złoczowie	7334	79	1386	48	29005	11	2306	83	1185	85	30126	09	1500	.	.	.	.	.	1500	.

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Saldo odsetek (z końcem miesiąca) zł.	ct.	Reszta pozycyi stanu biernego (z końcem miesiąca) zł.	ct.	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł.	ct.	Spłacono w ciągu miesiąca zł.	ct.	Udzielono w ciągu miesiąca zł.	ct.	Stan z końcem miesiąca zł.	ct.	Koszta założ. ruchomości i adm. (z końcem miesiąca) zł.	ct.	Reszta pozycyi stanu czynnego (z końcem miesiąca) zł.	ct.	Gotówka (z końcem miesiąca) zł.	ct.
Andrychowie	2401	63	156	30	26774	.	4068	.	4528	.	27234	.	192	41	33	.	284	01
Bełzie	142	21	27	18	1831	29	151	93	1455	.	3134	36	250	66	96	50	2225	83
Birczy	2524	61	504	33	33987	.	3049	65	2472	.	33409	35	1399	08	1056	47	133	89
Bóbrce	1010	16	442	64	18749	72	1715	34	2029	29	19063	67	376	43	.	.	678	26
Bołszowcach	16	50	.	88	.	.	.	.	175	.	175	.	80	48	.	.	2	40
Brzesku	11927	25	9678	59	175398	68	20777	.	23034	28	173136	40	1785	14	9290	45	1670	90
Cieszanowie	2086	32	.	.	41036	33	2241	59	2707	66	41602	40	293	74	350	32	978	65
Dąbrowie	9800	74	6804	49	203104	17	3741	82	3856	82	203219	17	2153	82	16864	73	424	59
Delatynie	3632	33	249	63	27297	39	1885	30	1444	.	26856	09	1636	41	2124	87	799	12
Dobromilu	1183	07	116	40	7894	54	838	82	853	.	7908	72	345	16	294	03	100	10
Drohobyczu	1175	15	594	51	65677	51	10750	68	10746	25	65673	08	2462	72	934	40	1592	96
Glinianach	11906	41	547	38	108030	66	7654	63	10268	.	110644	03	2606	63	129	19	381	25
Gorlicach	.	.	22295	09	184211	14	28637	45	29611	05	185184	74	4565	49	42198	50	12883	97
Jarosławiu	7466	76	383	54	74749	90	12620	29	13050	.	75179	60	1985	34	2601	31	1594	39
Jaryczowie	225	44	13	54	1956	50	56	45	80	.	1980	05	163	92	.	.	20	11
Kałuszu	153	82	766	80	19200	.	1077	.	1870	.	19993	.	338	28	4	24	324	55
Kańczudze	74	15	9	53	770	.	106	25	230	.	893	75	103	06	10	.	36	77
Kolbuszowie	547	70	258	42	7035	.	167	.	972	21	7840	21	281	44	221	31	126	86
Komarnie	5651	56	218	84	36750	51	4360	39	4559	77	36949	89	390	78	194	57	440	07
Krakowcu	449	83	25	79	3541	75	496	.	500	.	3545	75	263	52	113	78	61	42
Krościenku	182	01	6	05	2710	.	100	.	660	.	3270	.	294	48	.	.	375	41
Kulikowie	440	83	48	.	5768	39	1307	34	1500	.	5961	05	575	83	.	.	273	95
Limanowie	3212	75	491	61	72877	29	2239	27	2547	.	73185	02	1274	74	28	42	2378	14
Lwów, Tow. zal.	25970	34	.	.	482782	96	114328	69	113506	14	481960	41	14585	94	23178	28	1466	33
„ urzęd. poczt.	2548	37	7	70	28973	66	3319	26	3196	88	28851	28	996	29	404	04	12	12
Łańcucie	14299	62	3371	52	152488	75	4478	48	16090	.	164100	27	2164	90	4508	98	1442	73
Makowie	3879	16	128	38	33462	57	2467	06	4491	.	35486	51	684	95	61	45	1301	58
Mariampolu	772	98	708	03	8227	88	977	50	1420	.	8670	38	339	20	802	78	115	23
Mielcu	2167	50	2588	80	47625	49	4032	.	4218	.	47811	49	939	54	2349	47	810	19
Milówce	1137	29	80	72	16947	20	2496	25	2462	.	16912	95	401	75	123	85	411	33
Mościskach	2429	09	320	25	53146	41	8444	89	9430	38	54131	90	529	.	1484	10	421	45
Nowym Sączu	7485	44	8	97	119351	.	29313	.	27376	.	117414	.	2547	27	10017	17	3263	30
Oświęcimie	1215	90	640	61	16090	.	3406	.	3282	.	15966	.	284	12	247	22	296	02
Pilźnie	658	18	18	61	9881	.	4057	.	5137	.	10961	.	436	43	.	.	195	64
Przemyślu	12697	83	3277	49	207877	21	33280	16	41460	.	216057	05	601	95	5012	67	979	78
Radziechowie	3394	52	668	64	58518	73	4047	11	3518	.	57989	62	1476	12	938	54	2432	40
Rohatynie	2255	51	1045	01	38757	21	3339	21	3027	.	38445	.	2041	23	5002	66	318	06
Rozdole	1714	13	313	11	27329	70	3825	12	3429	.	26933	58	871	72	74	23	62	37
Rudkach	3140	20	.	.	27812	36	3641	89	3438	.	27608	47	1031	98	3151	.	951	70
Sądowej Wiszni	992	88	.	.	7866	11	970	57	828	.	7723	54	402	38	.	.	501	55
Sieniawie	2123	50	372	79	15207	86	2337	13	2150	.	15020	73	1677	54	532	03	639	20
Skałacie	199	28	373	76	4636	10	509	16	560	.	4686	94	434	69	94	81	298	03
Skolem	123	40	33	61	1154	30	16	46	60	.	1197	84	237	10	46	14	4	37
Śniatynie	1675	50	.	.	14652	36	1017	05	1024	83	14660	14	965	90	67	77	1239	67
Sokalu	1958	30	3356	77	57480	81	1946	83	4096	.	59629	98	1658	57	3223	96	1288	46
Stanisł. Bk.	9163	35	32297	07	284540	21	49615	61	43098	31	278022	91	7706	07	36805	96	20113	03
„ oddz. zast.	2565	88	902	67	53387	.	11928	.	4705	.	46164	.	183	08	.	.	1129	26
Tarnowie	151	64	.	.	78598	24	8249	35	7871	50	78220	39	2163	16	2021	73	1302	96
Tłumaczu	4624	96	1331	99	49564	40	1877	81	1840	.	49526	23	1601	73	1100	11	1355	65
Tyśmienicy	3052	10	2475	43	44766	40	1427	67	870	.	44208	73	2436	85	6456	09	963	13
Wykotach	379	92	.	.	23111	78	223	56	304	.	23192	22	532	43	811	93	21	46
Zakliczynie	584	39	.	.	11013	50	958	50	1569	.	11624	.	380	80	410	.	69	35
Zbarażu	3715	77	6412	61	31247	15	2401	50	2296	.	31141	85	1338	76	10748	38	365	35
Złoczowie	3752	46	750	18	41746	17	3442	37	4727	.	43030	80	835	50	554	.	429	70

Badając stan czynny według bilansów z r. 1878. znajdujemy, że majątek stowarzyszeń ulokowany jest:
we właściwym interesie stowarzyszeń, w pożyczkach na weksle i skrypta . . . . 62·67%
w pożyczkach hipotecznych . . . . . . 21·11%
w pożyczkach w rach. bież. . . . . . . 4·44%
w pożyczkach na zastawy . . . . 1·55%
w walorach . . . . 2·74%
w gotówce . . . . 2·91%
w reszcie pozycyi . . . . 4·58%
razem . . 100·00%

W rozkładzie tego stosunku na pojedyńcze kraje znajdujemy najniekorzystniejszy stosunek
w Wyższéj Austryi poż. na skr. i weksle 18% hip. 68%
w Czechach „ „ „ „ 56% „ 27%
w niższéj Austryi „ „ „ „ 66% hip. 12%
w Karyntyi „ „ „ „ 64% „ 8%
lepiéj już jest na Morawii, gdzie stosunek powyższy wynosi 72% i 13%, a najkorzystniejszy stosunek w Wiédniu, gdzie pożyczki hipoteczne wynoszą tylko 3%, na Szlązku, gdzie pożyczki na skrypta i weksle wynoszą 84% hipoteczne 8% i w Galicyi, gdzie tenże stosunek wynosi 81% i 10%. Biorąc w ogóle stosunek stanu pożyczek do reszty pozycyi stanu czynnego (walory, realności i t. d.) znowu znajdziemy najgorszy stosunek w Niższéj Austryi, w Czechach i na Morawii, a najkorzystniejszy na Szlązku i w Galicyi.

Chcąc ocenić siłę stowarzyszeń zaliczkowych w Austryi, zestawimy najgłówniejsze o nich cyfry z cyframi o stowarzyszeniach w Niemczech, objętych Rocznikiem Schulzego z Delitzsch za r. 1878. — Rocznik ten obejmuje prawie tyle stowarzyszeń, ile statystyka p. Ehrenbergera, bo 948 — porównanie więc będzie dość właściwe.

	Austrya		Niemcy
Liczba członków . .	299.867		480.507
Udziały	19,424.000	zł.	51,441.000[1]) zł
Wkładki oszczędności	106,153.000	„	164,522.000 „
Fundusz rezerwowy .	3,639.000	„	6,926 000 „
Kapitał obrotowy . .	140,856.000	„	236,706.000 „
Poż. na skr. i weksle	88,275.000	„	130,474.000 „
„ „ hipotekę . .	29,733.000	„	8,630.000 „
„ „ rach. bieżący	6,261.000	„	71,257.000 „
Kapitał własny wynosił:	19%,		33·68%

kapitału obrotowego.

Cyfry powyższe najwymowniéj świadczą, iż stowarzyszenia w Austryi, chcąc niemieckim dorównać powinny starać się o pozyskanie większéj ilości członków, zbiérać większe kwoty na udziały i fundusz rezerwowy, natomiast powinny restryngować udzielanie pożyczek hipotecznych, w czém obie Austrye, Czechy i Morawa przedewszystkiem powściągnąć się powinny.

[1]) 1 zł. w. a. = 2 mar.

Statystyka rządowa nie dzieli stowarzyszeń według narodowości członków, chcąc jednak choćby w przybliżeniu oddzielić stowarzyszenia niemieckie od innych, szczególnie słowiańskich, zestawiliśmy poniższą tabelę. Dla Niemców pozostawiliśmy: m. Wiédeń, Wyższą i i Niższą Austryą, Salzburg, Styryą, Karyntyą, Krainę, Tyrol i Voralberg. Jako kraje nie posiadające niemieckich stowarzyszeń uważamy: Galicyą, Wybrzeże, Bukowinę i Dalmacyą. Oparci zaś na datach p. Karola Urbanca (p. Związek nr. 20 z r. b.), odnoszących się jedynie do czeskich stowarzyszeń w Czechach, na Morawii i Szlązku zdolaliśmy oddzielne wynaleźć cyfry dla niemieckich i czeskich stowarzyszeń w tych krajach.

Tablica III.

Liczba bieżąca	Kraj	Ilość stowarzyszeń w r. 1878.	Ilość członków z końcem r. 1878.	Z bilansu z r. 1878. Udziały	Wkładki oszczędności	Fundusz rezerwowy	Pożyczki
				w tysiącach zł. w. a.			
	A. Stowarzyszenia niemieckie.						
1	M. Wiédeń . .	82	19361	2573	1685	167	5100
2	Austrya niższa	55	17393	1271	6163	168	7090
3	Austrya wyższa	17	2420	267	3621	9	3555
4	Salzburg . . .	2	64	3	—	—	3
5	Styrya	31	4008	277	688	47	1233
6	Karyntya . . .	14	22[illegible]3	74	247	20	271
7	Kraina	7	655	76	33	14	127
8	Tyrol i Voralb.	9	756	96	362	16	457
9	Czechy	206	12107	3862	12370	46	17487
10	Morawa	103	12044	1256	3732	62	5948
11	Szląsk	29	6572	1113	1828	131	3113
	Razem . .	555	77583	10868	30729	680	4[illegible]384
	B. Stowarzyszenia słowiańskie i inne.						
1	Czechy	233	122519	3995	50908	2132	52151
2	Morawa	201	57783	1506	21041	590	21143
3	Szlązk	4*	1680	42	280	5	328
4	Galicya	107	34990	2054	3081	177	7262
5	Wybrzeże . . .	9	1939	243	84	13	318
6	Bukowina . . .	6	3046	643	30	40	800
7	Dalmacya . . .	3	327	74	—	2	70
	Razem . .	563	222284	8557	75421	2959	82072
	Ogółem j. Tab. II.	1118	299867	19425	106153	3639	126456

Tabela ta wykazuje dowodnie niższość stowarzyszeń niemieckich w Austryi, których liczba równoważy prawie słowiańskim i innym stowarzyszeniom. Stowarzyszenia niemieckie liczą jednak zaledwie 39·4% z ogólnéj liczby członków stowarzyszeń w Austryi; wkładki oszczędności 29%; fundusz rezerwowy 19%, pożyczki dane członkom 35·6%. Natomiast udziały wynoszą 54·8% sumy ogólnéj i stosunek kapitału własnego do obcego jest o wiele korzystniejszym, bo naturalniejszym.

*) Jedno polskie stowarzyszenie w Cieszynie.

Na ten niekorzystny w tym względzie rezultat stowarzyszeń słowiańskich i innych w porównaniu z niemieckiemi wypłynęły stowarzyszenia w Czechach i na Morawii, gdzie stowarzyszenia nie utrzymują należytego stosunku między kapitałem wkładkowym, a udziałowym.

Jeżeli materyał statystyczny, podany w pracy p. Ehrenbergera, dostarcza nam ze wszech miar ciekawych szczegółów i umożebnia wytworzenie sobie dokładnego obrazu o stanie stowarzyszeń zaliczkowych w Austryi, to szczególnie dla nas Polaków okazuje się ta praca nader pożądaną. Myśmy niestety przyzwyczaić się musieli, iż we wszystkich porównawczych wykazach, odnoszących się do stanu ekonomicznego krajów austryackich, zajmujemy w tém, co na korzyść krajów przemawia, ostatnie lub jedno z ostatnich miejsc, — w tém zaś, co niekorzystnie o stosunkach ekonomicznych kraju świadczy, zajmujemy zazwyczaj piérwsze lub jedno z piérwszych miejsc. W obecnym jednak wypadku rzecz się ma wprost przeciwnie. A zasługuje to tém więcéj na uwagę, o ile, że w obec ogólnego stanu ekonomicznego kraju naszego, przemawia to jeszcze w wyższym stopniu na jego korzyść. Dodać do tego, że stowarzyszenia nasze w ciągłym znajdują się wzroście, gdy w innych krajach, jeśli nie w upadku, to przeważnie w *status quo*, stąd też świeższe nasze daty (VI Rocznik) za r. 1879. jeszcze korzystniejsze wykazałyby rezultaty, niż rządowe za r. 1878. Nie należy również pominąć, że potęga finansowa naszych stowarzyszeń w stosunku do potęgi finansowéj innych instytucyi w kraju naszém i w stosunku do naszéj ogólnéj zasobności wykazałaby w dalszych kierunkach jeszcze znaczniejszą wyższość naszych stowarzyszeń w porównaniu ze stowarzyszeniami innych krajów.

Na piętnaście miejsc zajmuje Galicya pod względem absolutnéj ilości stowarzyszeń trzecie miejsce, pod względem stałego przyrostu ich liczby piérwsze miejsce, pod względem ubytku jedno z ostatnich, a zatém najkorzystniejsze miejsce.

Tylekroć wykazywaliśmy wyższość poręki nieograniczonéj, dowodząc, że ona jest jedynie właściwą formą dla stowarzyszeń osób, a nie kapitału. Otóż i w uznaniu téj kardynalnéj zasady Schulzego z Delitzsch zajmuje Galicya pod względem cyfry stowarzyszeń z nieograniczoną poręką (78 na 106) piérwsze miejsce. Jeżeli zaś główne cyfry z bilansu za r. 1878. stosunkowo nieznaczną i u nas wykazują zwyżkę na korzyść stowarzyszeń o poręce nieograniczonéj, to wpływają na tę podwyżkę tylko cyfry jednego, lecz nadzwyczaj normalnie i szczęśliwie rozwijającego się stowarzyszenia, a mianowicie krakowskiego Towarzystwa Wzajemnego Kredytu.

Pod względem absolutnéj ilości członków zajmuje Galicya znowu trzecie miejsce, a pod względem przeciętnéj na jedno stowarzyszenie drugie miejsce; abstrahując zaś od Bukowiny (gdzie tylko jest 6 stowarzyszeń) piérwsze miejsce.

Pod względem stosunku obcego do własnego kapitału znajdujemy najkorzystniejsze warunki w Galicyi. Jeżeli weźmiemy absolutną wysokość wkładek oszczędności, to Galicya zajmuje 5te miejsce — wszelako poprzedzają ją Czechy, Morawa, Niższa i Wyższa Austrya, w których stosunek wkładek oszczędności do udziałów nie jest prawidłowym tak, że Galicya pomiędzy krajami, utrzymującymi właściwy stosunek wkładek oszczędności do udziałów, zajmuje piérwsze miejsce także i pod względem absolutnéj wysokości wkładek oszczędności.

Rezerwa utrzymuje się w Galicyi w normalnéj wysokości, lecz gdy mowa o towarzystwach z nieograniczoną poręką, które wynoszą w Galicyi $73\frac{1}{2}\%$ wszystkich stowarzyszeń, to Galicya po Niższéj Austryi ma najwłaściwszy stosunek rezerwy do funduszu udziałowego (12·83%).

Jeżeli w końcu zastanowimy się nad sposobem użyciu funduszów, którymi stowarzyszenia zawiadują, to znowu znajdujemy, że w Galicyi najwięcéj ulokowane jest z tych funduszów na pożyczkach, a badając jakość pożyczek zajmuje Galicya (z 81% kapitału obrotowego) drugie miejsce w Austryi co do najwłaściwszéj lokacyi funduszów stowarzyszenia t. j. w pożyczkach na weksle i skrypta. Także i w papiérach wartościowych, przed czém Schulze ciągle przestrzega, najmniéj stosunkowo ulokowanych funduszów mają stowarzyszenia w Galicyi.

Również na wzmiankę zasługuje, że Galicya jest jedynym krajem w Austryi, który posiada w naszych *Rocznikach* stałą i ścisłą statystykę stowarzyszeń, co p. Ehrenberger z uznaniem podnosi.

Więc też bacząc na te rezultaty powinne nasze stowarzyszenia pilnie przestrzegać zasad, któremi się dotąd kierowały, a które wytrwale zastępujemy w „Związku" i naszych Rocznikach. Oby nie przyszło do zboczeń, do nadużycia zdrowych zasad ekonomicznych, nam przyświécających, a wtedy śmiało wyrzec zdołamy: „Oto spełniliśmy sumiennie w obec kraju nasz obowiązek!" Wszelako unikajmy haseł, wiele obiecujących, a mało pożytku przynoszących, nie porzucajmy wolnéj ale wytrwałéj i ku jednemu celowi skierowanéj pracy, nie odstępujmy od zasady pomocy własnéj i pouczajmy, a kontrolujmy się wzajemnie, aby nie zmarnować, cośmy dotąd ciężko zapracowali!....

Dr. Alfred Zgórski.

Sprawozdanie
z podróży w sprawie stowarzyszeń do Bochni, Wiśnicza i Krynicy.

Czyniąc zadość wezwaniu p. Patrona Związku, udałem się do Bochni na dzień 21. listopada b. r., dla udzielenia pomocy tamtejszemu młodemu stowarzyszeniu pożyczkowemu przy załatwieniu czynności, zwołanego na ten dzień nadzwyczajnego zgromadzenia ogólnego.

Przekonałem się w biurze stowarzyszenia, że bardzo szybko się rozwija, mimo napotykanych trudności. Po kilku dopiéro miesiącach działania, liczy blisko 400 członków i ma w obrocie przeszło 13.000 zł. W obec tego udałem się śmiało, w towarzystwie dyrektora stowarzyszenia p. Pachuckiego do niektórych miejscowych obywateli, zachęcając ich do szczérego zajęcia się stowarzyszeniem. Na zgromadzenie, odbyte wieczorem, przybyło paru chętnych, nie należących jeszcze do stowarzyszenia obywateli i przystąpili do niego.

Posiedzenie zagaił prezes p. Machnicki, powołując na sprawozdawcę p. Borkowskiego. P. notaryusz Ramult został zaproszony do spisania urzędowego protokołu. Następnie będąc przedstawionym przez prezesa zgromadzeniu, przemówiłem obszerniéj o zadaniu stowarzyszenia i jego pomyślnym rozwoju, oraz o potrzebie, aby tak życzliwe miało poparcie na miejscu, jakiego doznaje i doznawać pewnie będzie od Związku stowarzyszeń. Po zdaniu przez dyrekcyą sprawy z dotychczasowych czynności i życzliwém przemówieniu p. Ramulta, którego szczególnemu poparciu poleciłem młody zakład, wybrano pięciu brakujących członków Rady stowarzyszenia. Następnie przerwano zgromadzenie i odbyto w obec notaryusza posiedzenie téj Rady, która wybrała brakujących dotąd zastępców członków dyrekcyi, a rozpoczęte na nowo zgromadzenie ogólne jednomyślnie ich zatwierdziło, mianowicie: p. Dębowskiego Jana, jako zastępcę dyrektora, p. Partla Wiktora, jako zastępcę kasyera i p. Rożańskiego Jana, jako zastępcę kontrolora. Do Rady, skutkiem dokonanych wyborów, weszli pp. Gębica Wojciech, Korzeniowski Andrzéj, Liss Ludwik, Sieprawski Jakób i Stańczewski Frańciszek. W końcu wybrano komisyą rewizyjną z trzech członków, do któréj weszli pp.: Baumann Roman, Drzewiecki Jan August i Strumiłło Leon.

Na tém ukończono czynności zgromadzenia, a po paru jeszcze pełnych otuchy przemówieniach, uczestnicy jego rozeszli się z dobrém wrażeniem i szczérą chęcią do pracy dla stowarzyszenia.

Dnia następnego wieczór odbyło się w mojéj obecności posiedzenie Rady stowarzyszenia, tudzież Rady wspólnie z Dyrekcyą.

W ciągu tegoż dnia jeździłem w towarzystwie chętnego bardzo dla sprawy stowarzyszeń p. Pachuckiego, do Wiśnicza, aby wpłynąć, w myśl życzenia p. Patrona Związku, na rozpoczęcie czynności założonego tam stowarzyszenia pożyczkowego. Wywiédziawszy się tam bliżéj o stanie rzeczy w kancelaryi miejscowego notaryusza p. Marynowskiego, który udzielił nam uprzejmie wszelkich potrzebnych wiadomości, odwiedziliśmy członków wchodzących w skład Rady i Dyrekcyi. Następnie zebrało się ich kilku w biórze magistratu dla wspólnego omówienia sprawy. Tam zgodzono się na to, aby podnieść wypis protokołu notaryalnego założenia stowarzyszenia, zgłosić je do sądu i czynności rozpocząć.

Dnia 23. listopada pojechałem z Bochni do Krynicy. Tam zastałem bardzo dobre przygotowanie zebrania do założenia stowarzyszenia pożyczkowego. Zebranie to przygotował notaryusz tamtejszy p. dr. Stanisław Bartmann. W dniu na zebranie oznaczonym, rozpoczęło się ono o godzinie 10. z rana, w lokalu kasynowym. Zebranie to składało się z najpoważniejszych miejscowych obywateli. Zagaił je odpowiednio p. dr. Bartmann. Przewodniczącym obrano p. dra Małdzińskiego, naczelnika sądu w Krynicy, a p. dr. Bartmann zajął się spisaniem notaryalnego protokołu. Po paru przemówieniach jednomyślnie uchwalono założenie w Krynicy stowarzyszenia pożyczkowego i przystąpiono zaraz do odczytania ustawy dla takiego zakładu. Nazwę jego przyjęto następującą: „Stowarzyszenie pożyczkowe i oszczędności „Wzajemna pomoc“ w Krynicy, z poręką nieograniczoną w sądzie zapisane.“ *) Przyjąwszy w całości odczytany statut podpisało takowy 19 założycieli, którzy jednocześnie złożyli w ręce przewodniczącego piérwsze wkładki. Następnie wybrali Radę stowarzyszenia. Ta odbywszy posiedzenie obrała zarząd, który składają: pp. Władysław Gulbiński, Hugo Nitribitt i Stefan Ziemba, jako dyrektorowie; zaś pp. Wacław Eis, Frańciszek Wantuch i Józef Zanderer, jako zastępcy tychże. Radę stowarzyszenia składają pp.: Wacław Hoffmann, Józef Kijowski, dr. Alfons Małdziński jako przewodniczący, Frańciszek Pietraczewski, Zygmunt Sokołowski, jako zastępca przewodniczącego i Józef Warnicki.

Stowarzyszenie to uchwaliło natychmiast przystąpić do Związku. Utworzyło się w sposób tak łatwy, jak mi się jeszcze widzieć dotąd nie zdarzyło, a złożyła się na to wzorowa dobra wola miejscowych obywateli; niezawodnie téż najpomyślniejsze wyda ono owoce.

W Bielsku, dnia 10. grudnia 1880.

Wład. Wacł. Lech.

Rezolucye,
uchwalone na ogólnym zjeździe delegatów towarzystw zaliczkowych czeskich i morawskich
w Pradze dnia 31. października i 1. listopada 1880. roku.

I. W sprawie urządzenia i kierownictwa towarzystw zaliczkowych:

*) P. Wł. W. Lech ma widocznie zamiłowanie do tak długich, a niezwykłych firm dla towarzystw zaliczkowych lepiéj — pożyczkowych. (P. R. Zw.)

1. Do stowarzyszenia nie należy przyjmować nikogo, o kim zarząd nie ma przekonania, że obowiązkom swoim statutem wskazanym, zadość uczyni, a nikogo też usunąć nie należy z przyczyn osobistych.

2. Każdemu członkowi przy wstąpieniu do towarzystwa należy oznaczyć kredyt i stosownie do tego oprocentowaną umiarkowaną wkładkę do funduszu rezerwowego.

3. Członkowie przystępujący powinni stósownie do przepisów ustawy poddać się postanowieniom statutu, albo przez podpisanie tegoż, albo przez osobną deklaracyą.

4. Wystąpienie z towarzystwa powinno nastąpić dopiéro po dłuższém, przynajmniéj **półroczném wypowiedzeniu**.

5. Udziały należy wypowiadać pisemnie; po wystąpieniu członka należy wypłacać udział dopiéro po upływie prawnego terminu poręki.

6. Udziały powinny być nie zbyt wysokie i nie zbyt niskie (nie niżéj 10 zł.), a na porządną ich wpłatę należy usilnie nalegać.

7. Udziały wpłacone powinny wynosić 5% pożyczki lub kredytu członkowi wymierzonego.

8. Wpłacone udziały należy oddzielić od wkładek na rachunek bieżący, osobno je książkować i wykazywać.

9. Czysty zysk należy tak długo przeznaczać do funduszu rezerwowego, dopóki ten fundusz nie będzie doprowadzony do wysokości odpowiedniéj funduszom, towarzystwu powierzonym, o czém pamiętać należy w statucie towarzystwa.

10. Towarzystwa powinny przez szybkie pomnożenie funduszu rezerwowego zjednać sobie zaufanie publiczności, składającéj pieniądze, w ten sposób pozyskać stałe wkładki i temi wkładkami zaspakajać potrzeby kredytowe swoich członków, a tylko w chwilach **nadzwyczajnéj potrzeby** brać kredyt z innych finansowych zakładów.

11. W regule powinny towarzystwa zaliczkowe udzielać tylko kredytu osobistego; na hipoteki tylko w razach nadzwyczajnych i tylko podczas trwałego wzrostu funduszu obrotowego.

12. Nie należy udzielać zbyt wielkich pożyczek i należy zawsze mieć wzgląd na to, aby żądającym pożyczek mniejszych zadość uczynić.

13. Przy wyborach zarządu nie można nikomu z głosujących przyznać więcej, jak pięć głosów.

14. Zarząd nie powinien mieć więcéj, jak 3 albo 5 członków.

20. Na członków Rady nadzorczéj i komisyi rewizyjnéj należy wybierać osoby obznajomione z rachunkowością, niezawisłe, poważne, któreby nie wahały się wytknąć zarządowi, cokolwiekby niewłaściwego w rachunkach lub czynnościach dostrzegły i nie podpisały rachunków, dopóki wytknięte nieprawidłowości należycie sprostowane nie zostały.

21. Przy większych towarzystwach powinien być ustanowiony stały płatny rewident; mniejsze zaś powinno od czasu do czasu powoływać znawców do zbadania rachunków.

23. Należy wydać instrukcyą dla dokładnego i jasnego prowadzenia rachunków i manipulacyi kancelaryjnéj, z któréjby funkcyonaryusze towarzystw należytą informacyą powziąść mogli; towarzystwa zaś do téj instrukcyi zastósować się powinny.

24. Należy wydać praktyczną informacyą dla kontrolujących organów towarzystw zaliczkowych.

25. Komitet centralny powinien ustanowić jednego lub kilku rewidentów stowarzyszeń, którzyby na żądanie stowarzyszeń zakładali im książki, tudzież przeprowadzali rewizyą książek i rachunków stowarzyszeń za miernêm wynagrodzeniem.

26. Zarządy stowarzyszeń powinny wcześnie, a najdaléj do końca czerwca przedkładać ogólnym zgromadzeniom rachunki roczne, sprawdzone przez odpowiedne organa kontrolujące.

II. Co do ustawodawstwa:

1. Jest nagląca potrzeba uzupełnić dzisiejsze przepisy o ewidencyi członków towarzystw postanowieniem, aby także w sądzie przy rejestrze stowarzyszeń przechowany był wykaz członków stowarzyszenia.

2. Jest nagląca potrzeba uzupełnić ustawę o stowarzyszeniach postanowieniami.

a) aby już w początkach konkursu sporządzić przybliżony podział dopłaty;

b) aby ułożyć podział wypadających na członków dopłat, skoro będą uporządkowane aktywa, wreszcie

c) aby po uporządkowaniu wszystkich passywów nastąpił rozdział ostateczny.

III. Co do podatku i opłat:

2. Jest potrzeba uwolnić towarzystwa zaliczkowe od opłaty 2%wéj, którą nałożył im §. 5. ustawy z 21. kwietnia 1873.

IV. W sprawach kredytu:

1. Bankowi austro-węgierskiemu będzie przedłożony memoryał o stowarzyszeniach z żądaniem otwarcia im kredytu eskontowego.

2. Towarzystwa powinny przystępywać do Związku kredytowego przy „Živnostenska Banca“ — dla towarzystw morawskich utworzone będzie osobne koło kredytowe przy filii tego Banku w Bernie.

V. **W sprawie zakładów zastawniczych:** Towarzystwa, szczególniéj w większych przemysłowych miastach powinny przystąpić do utworzenia porządnych zakładów zastawniczych z jak najniższym możliwym procentem.

2. Na papiéry wartościowe należy udzielać kredytu według norm ostrożności, przestrzeganych w innych porządnie kierowanych zakładach finansowych, a przedewszystkiém w towarzystwach zaliczkowych w Pradze. Co się tyczy akcyi przemysłowych, na giełdzie nie notowanych, zaleca się

jak największą ostrożność i należy żądać od pożyczającego także własnego wekslu.

VI. Zjazd uznaje, że towarzystwo „Przyjaciel towarzystw zaliczkowych czesko-morawskich“ powinien statuta swoje tak zmienić, aby towarzystwa mogły stać się jego członkami.

VII. O funduszu emerytalnym:

1. Każde towarzystwo powinno wcześnie starać się o utworzenie emerytalnego funduszu dla swych urzędników.

2. Sposoby utworzenia takiego funduszu mają być podane do wiadomości stowarzyszeń.

3. Każde towarzystwo powinno z rocznego dochodu pewien procent do funduszu emerytalnego odkładać. Należy też o wpływach tego funduszu i o sposobie wymierzania odpowiedne przepisy ustanowić.

Polskie stowarzyszenia zarobkowe z pod zaboru pruskiego.

I.

(N. U.) Zanim podamy sprawozdanie z obrad sejmiku spółek zarobkowych polskich, odbytego w Kościanie w dniach 23. i 24. listopada b. r. — podzielimy się z czytelnikami naszymi ogólnemi uwagami nad rozwojem tychże spółek.

Mamy przed sobą VIII. Rocznik spółek zarobkowych w Prusach zachodnich, w ks. Poznańskiém i na Górnym Szląsku. Uznanie należy się Patronowi ks. Aug. Szamarzewskiemu i komitetowi Związku, za mrówczą pracę około rozwoju stowarzyszeń. Ze smutkiem wszakże zaznaczyć musimy, że praca ks. Patrona nie jest tak pożyteczną, jakby być mogła i powinna, gdyby spółki polskie, pod pruskim zostające zaborem, nie lekceważyły, jeżeli już nie idei łączności narodowéj, to przynajmniéj wspólnego interesu! Dowiadujemy się bowiem ze sprawozdania, że na 104 tamże istniejących spółek, ks. Patron zaledwie był w możności zestawić bilanse 60ciu, z których tylko 47 (t. j. 45%) do Związku należy! O istnieniu stowarzyszeń szląskich dowiadujemy się zaledwie z nazw miejscowości, w których siedzibę mają. Przypuszczamy, co nas jedynie pociesza, że niekorzystne polityczne i administracyjne warunki, w jakich się prowincye polskie pod zaborem pruskim znajdują, złożyły się na rezultaty tak smutne.

Znaną jest czytelnikom naszym organizacya Związku spółek, z poprzednich roczników naszego czasopisma — przystępujemy więc do sprawozdania ks. Samarzewskiego.

W r. 1879. odbył Komitet 10 posiedzeń, w których oprócz Patrona najgorliwszy udział brali członkowie pp.: dr. Sylw. Buski, Fel. Rakowski, Mieczysław Łyskowski, dr. Kaźmierz Schulc, Leitgeber i Rechter. Patron odbył 21 rewizyi, na które w ciągu roku 2 i pół miesięcy czasu poświęcił.

Jak wyżéj wspomnieliśmy, należało do Związku 47 stowarzyszeń na 104 istniejących (z których 82 zapisanych a 22 niezapisanych). Sprawozdania nadesłało 48 spółek do bióra Patrona, 12 sprawozdań wypisał Patron z pism publicznych *).

Dochód Związku wynosił 2810·12, rozchód 1896·14 m.

Z ogólnéj liczby 104 spółek, przypada 28 na Prusy zachodnie, 55 na Poznańskie, a 21 na Szląsk; — najstarsze jest Towarzystwo pożyczkowe w Poznaniu (założone 1861.), najmłodszém (1880.) w Dembowéj pod Krzyżowicami.

Spółki z pod zaboru pruskiego są starsze, niż galicyjskie, do końca roku 1873. istniało bowiem piérwszych 69, a drugich tylko 28; od tego czasu jednak przybyło piérwszych tylko 35, podczas gdy drugich 97.

Spółek pożyczkowych jest obecnie 82, handlowa 1, a spożywczych (wszystkie na Szląsku) 21 — razem 104.

Do Związku (który w r. 1878. liczył 43 spółek) przystąpiły w r. 1879.: Poznań, Jarocin, Kościana i Kórnik.

Spółki w sprawozdaniu (w liczbie 60) zamieszczone liczą członków 12.817 z których 131 przypada na jedyną handlową (gnieźnieńską) — reszta na pożyczkowe. Przeciętnie przypada na jedno stowarzyszenie 210 członków; najmniéj liczy stowarzyszenie serockie, które ma 30 członków — najwięcéj spółka poznańska (784 członków).

Majątek własny 60 spółek **) wynosił w udziałach 1,297.178 marek w funduszu rezerwowym 153.033, razem 1,450.211 marek. Kapitały obce: w wkładkach oszczędności 4,860.378 m., w pożyczkach 296.677 m., razem 5,157.054 marek. Stosunek własnych do obcych funduszów jak 1 : 3·17 (u nas 1 : 2·26). Przeciętnie na 1 stowarzyszenie przypada udziałów 21.619 m. (a na 1 członka 101·20 m.), funduszu rezerwowego 2.550 m., obcego kapitału 76.775 m.

Kredytu udzielały spółkom następujące instytucye: 1. Bank włościański w Poznaniu, który eskontował w ciągu roku 43 spółkom weksli na przeszło 1,200.000 m.; 2. Bank toruński 6 spółkom udzielił pożyczek 35.000 m.; 3. Bank Starogrodzki eskontował wyjątkowo weksle spółki Bobowskiéj; 4. Bank prywatny w Starymtargu; 5. Kasa oszczędności i pożyczek Towarzystwa rzemieślniczego pod opieką św. Józefa w Środzie; 6. Towarzystwo pożyczkowe w Kur-

---

*) W roku 1878. zamieścił Patron 73 sprawozdań na 96; stosunek ten był więc bez porównania korzystniejszym, niż w r. 1879. *(P. A.)*

**) Cyfr za r. 1879. nie porównujemy z rokiem 1878. z powodu nie stosunkowo znacznéj różnicy w ilości stowarzyszeń, skutkiem czego nie tylko zastój, ale i znaczny upadek stowarzyszeń byłby widocznym, czego przypuścić nie możemy, nie znając bilansów 44 stowarzyszeń, możemy owszem z całą pewnością wręcz przeciwnie twierdzić. Co do cyfr za rok 1878. odsełamy szanownych czytelników do Nrów 39. i 40. „Związku“ za rok 1879. *(P. A.)*

niku; 7. Towarzystwo pożyczkowe dla m. Brodzicy i okolicy i 8. Towarzystwo pożyczkowe przemysłowców miasta Poznania.

Stopa procentowa, pobiérana od członków wynosi od 6 do 9, których granic żadna spółka nie przekroczyła.

Procent od depozytów płaciły spółki w granicach od 4 do 6. Przyznać zatém musimy, że powyższe warunki oprocentowania są bardziéj normalne, aniżeli u nas, gdzie procent pobiérany znajduje się w granicach między 16 a 6 zaś płacony między 10 a 5; chociaż na usprawiedliwienie nasze podać możemy, że niekorzystne ekonomiczne stosunki kraju naszego są powodem tak anormalnego stanu, i że w niektórych okolicach kraju są warunki kredytu tak trudne, iż zaledwie żółwim krokiem do ulepszenia dążyć można.

Wszystkie, w roczniku ks. Szamarzewskiego zamieszczone spółki należą do kategoryi pożyczkowych spółek. O spółkach spożywczych (ma ich być 21), prosperujących na Szląsku, nie mógł ks. Patron żadnych zebrać wiadomości, ale pociesza się nadzieją, że „w przyszłém swém sprawozdaniu będzie mógł z wszelką wiedzą i dokładnością skréślić obraz naszych spółek na Górnym Szląsku."

Z kategoryi handlowéj istnieje już tylko gnieznieński „Ul", „Wzajemna pomoc" towarzystwo intabulowane; druga spółka handlowa „Ul" poznański popadła w konkurs z pasywami 128.696 m., aktywami 30.688 m., a zatém niedoborem 98.008 marek. „Ul" gnieznieński, po zreformowaniu w r. 1875. rozwija się powoli wprawdzie, ale prawidłowo, liczy członków 131, pobiéra od pożyczek 8% (gdyż obok handlu świécami, woskiem, kawą, herbatą, papiérosami, mydłem i t. d., zajmuje się przeważnie udzielaniem pożyczek na weksle i lombardem papiérów) — płaci zaś 5 i 6%.

Zestawienia bilansowe 60 spółek pożyczkowych podajemy w porównaniu z (100) galicyjskiemi:

A. Stan bierny.

1 zł. = 2 mrk.	W. ks. Poznańskie i Prusy		Galicya	
Udziały	648.590	zł.	2,216.272	zł.
Fundusz rezerwowy	153.192	„	191.629	„
Depozyta (wkładki)	2,430.189	„	4,066.112	„
Banki	148.338	„	919.806	„
Różne	34.838	„	190.729	„
Administracya	10.818	„	—	„
Zysk (dywidenda)	21.314	„	211.009	„
Razem	3,447.279	zł.	7,795.557	zł.

B. Stan czynny.

Pożyczki na weksle i skrypta	3,196.827	zł.	7,281.334	zł.
Banki	75.272	„	—	„
Administracya (koszta założ.)	4.986	„	39.664	„
Procenta i różne	19.420	„	258.776	„
Gotówka	150.774	„	215.783	„
Razem	3,447.279	zł.	7,795.557	zł.

Zamykając uwagi nasze, nie możemy pominąć ważnéj i zdaniem naszém pożytecznéj części sprawozdania ks. Augustyna Szamarzewskiego. Tą częścią są „uwagi do obrachunku zysków i strat i do bilansów", w których ks. Patron z wszelką możliwą dokładnością przechodzi rachunki pojedyńczych spółek, rektyfikuje błędy popełnione, i podaje wskazówki, jak na przyszłość postępować należy. Z uwag tych dowiaduje się szérsza publiczność o mniéj lub więcéj wzorowéj administracyi pojedynczych spółek, te ostatnie zaś czerpią dla siebie cenne wskazówki na przyszłość.

Mamy silnie uzasadnioną nadzieję, że spółki polskie pod zaborem pruskim (należące do Związku) zajmą w składzie cesarstwa niemieckiego co do jakości takie miejsce, jakie zajmują galicyjskie stowarzyszenia w Austryi.

Jakie zaś miejsce te ostatnie zajmują, dowodzi świéżo wyszła broszurka dr. Alfreda Zgórskiego p. t. „Stowarzyszenia zaliczkowe w Austryi"*) praca oparta na sprawozdaniach rządowéj komisyi statystycznéj.

Ruch stowarzyszeń.

Sprawa podatkowa ostatecznie załatwiona! Zwrócona i zmieniona przez Izbę Panów ustawa podatkowa dla stowarzyszeń była przedmiotem obrad dotyczącéj komisyi Izby deputowanych dnia 11. b. m. Komisya przyjęła zmiany w ustawie uczynione dnia 12. maja b. r. przez Izbę Panów (p. Związek nr. 10 z b. r.), a zgodne z projektem komisyjnym (p. Związek nr. 6. z r. b.), który na niekorzyść stowarzyszeń tylko pod presyą ówczesnego rządu i przy pomocy polskich głosów dnia 17. marca b. r. przez pełną Izbę deputowanych (p. nr. 7. Związku) zmieniony został. Już w swoim czasie i w przygotowanéj dla ostatniego Walnego Zgromadzenia rezolucyi uważaliśmy projektowaną ustawę ze zmianami Izby Panów za najkorzystniejszą w obecnych stosunkach dla stowarzyszeń. Przypominamy, że poprawki Izby Panów rozszérzają zastósowanie ustawy niniejszéj do wszystkich stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych (spożywczych, produkcyjnych i t. d.) i że uwalniają wszystkie stowarzyszenia od podatku zarobkowego. Stąd też, gdyśmy otrzymali wiadomość o uchwale Komisyi z dnia 11. b. m. udaliśmy się bezzwłocznie do wielkiéj liczby deputowanych polskich w liście z dnia 13. b. m. z prośbą o poparcie wniosków Komisyi z jedyną zmianą al. f. §. 3. II. (obecnie §. 2. II.), aby przyznany czeskim kasom kontrubucyjnym opust podatku od odsetek od czynnych kapitałów zahipotekowanych, przysługiwał po słuszności wszystkim stowarzyszeniom. Koło polskie obradowało dnia 15. nad wnioskiem Komisyi i postanowiło je na wniosek p. Hausnera poprzeć. Projektowana przez nas zmiana nie została uwzględnioną, gdyż w takim razie ustawa musiała-

*) Praca ta wychodzi także w „Związku".

by ponownie wrócić do Izby Panów, coby sankcyą jéj opóźniło, rząd zaś pragnie ustawę jeszcze w tym miesiącu ogłosić. Dnia 16. b. m. była ustawa niniejsza przedmiotem uchwał pełnéj Izby deputowanych. Referował dr. Meznik, ten sam, który przed 9 miesiącami referował wprost przeciwne wnioski. Po przemówieniu ministra Dunajewskiego, który imieniem rządu do wniosków Komisyi przystąpił, projekt cały jednomyślnie przyjęty został. Skoro otrzymamy sprawozdanie stenograficzne z posiedzenia z 16. b. m. i urzędownie ogłoszony tekst ustawy nie omieszkamy podać go do wiadomości naszych czytelników. Tutaj zaznaczyć tylko musimy, że ustawa obowiązywać już będzie za rok 1880., przeto przed jéj ogłoszeniem nie należy za r. 1880. żadnych płacić podatków, ani zarobkowego, ani dochodowego, wyczekując dalszych od nas wskazówek. Z dyskusyi zaś podnieść wypada, że poseł Hevera apelował do rządu, aby uchwaloną właśnie ustawę wykonywał według intencyi Izby, a p. Wiesenberg wyraził życzenie, aby rząd za okres dawniejszy zrewidował wszystkie wymiary podatkowe, gdzie wniesiono rekursy i w ogóle według słuszności uwzględniał życzenia stowarzyszeń. Te same dezyderya zawiérały i nasze rezolucye (p. nr. 20. „Związku“).

Żywimy niepłonną nadzieję, że obecny rząd życzenia te uwzględni, gdyż dr. Dunajewski dał dowody życzliwości swojéj dla stowarzyszeń, a na słowa jego bezwzględnie liczymy, gdy w Izbie przyrzekł: „że minister Skarbu usiłować będzie słusznym wymaganiom i na podstawie obecnie obowiązujących ustaw zadość uczynić, ku czemu nie braknie mu jak najlepszych chęci“.

Nowela stęplowa do ustawy z 21. maja 1873. (Dz. p. p. nr. 87.) uchwaloną została dnia 16. b. m. przez Izbę deputowaną według poprawek Izby Panów z dnia 20. maja 1880., dążących do przyznania ulg, tą nowelą objętych, dla wszystkich stowarzyszeń gospodarczych i zarobkowych (spożywczych, produkcyjnych i t. d).

Polskie blankiety wekslowe. Czytelnikom „Związku“ wiadomo, że Towarzystwo zaliczkowe lwowskie, Wydział Związku i Redakcya „Związku“ od r. 1876. upominają się o polskie blankiety wekslowe. Obecnie ogłasza dziennik ustaw państw. z dnia 25. z. m. rozp. Min. Skarbu z 19. z. m., zaprowadzające polskie blankiety wekslowe. Należy się wdzięczność naszemu ministrowi-rodakowi dr. Dunajewskiemu, że słusznym życzeniom naszym w kilka miesięcy po objęciu urzędowania zadość uczynił, podczas gdy jego poprzednicy latami życzeń naszych nie uwzględniali. Obecnie obowiązkiem jest naszym, abyśmy publiczność do polskich blankietów wekslowych przyzwyczajali, nie przyjmując w naszych kasach z zasady blankietów niemieckich. W ten sposób blankiety te znajdą dostateczny pokup i nie będzie zachodzić obawa, iż przy nadarzonéj sposobności, gdy przyjdzie rząd germanistyczny do steru, skasują polskie blankiety — dla małego tychże pokupu.

O spółkach systemu Raiffeisena i zastosowaniu go w naszych warunkach ekonomicznych. Odczyt pod tym tytułem Dr. Rzepnikowskiego na sejmiku w Kościance wyszedł drukiem. Zalecamy tę pracę naszym czytelnikom, zawiéra bowiém wiele cennych uwag o warunkach i potrzebie kredytu dla ludu wiejskiego, który stanowi znaczny kontyngens członków i w naszych stowarzyszeniach. Praca ta spokojnie i bez uprzedzenia rzuca światło na walkę Schultzego z Delitsch z Raiffeisenem.

Oddziały zastawnicze postanowiły założyć towarzystwa zaliczkowe w Jarosławiu i Stryju.

Towarzystwo zaliczkowe w Przeworsku, założone dnia 3. kwietnia, zostało wpisanem do rejestru stowarzyszeń przy c. k. obwod. sądzie w Rzeszowie na podstawie uchwały z dnia 10. czerwca 1880. l. 3548. Stowarzyszenie to dotąd nie rozpoczęło czynności skutkiem braku energii członków powołanych do zarządu. Pp. dr. Leon Hoszowski, inicyator téj instytucyi, naczelnik sądu przeworskiego, i dr. Filip Malina, dyrektor towarzystwa, krzątają się około usunięcia przeszkód.

O podpisywaniu firmy stowarzyszeń. Zbyt często powtarzają się wypadki, że Dyrekcye towarzystw nie zważają na postanowienia statutu co do podpisywania firmy stowarzyszeń, a stąd wypływa wiele niedogodności. Zwracamy więc uwagę, że statut każdego towarzystwa dokładnie określa, ilu członków Dyrekcyi umieszczać mają swoje podpisy pod firmą (stampilią) towarzystwa, aby zobowiązanie za stowarzyszenia było ważném. Dla tego należy pamiętać o tém postanowieniu statutów przy podpisywaniu weksli lub dokumentów w ogóle. Natomiast listy, uwiadomienia, ogłoszenia i t. d. nie potrzebują mieć tyle podpisów, ile statut dla dokumentów wymaga, zawsze jednak co najmniéj dwóch podpisów domaga się zwyczaj u instytucyi publicznych.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Dr. Alfred Zgórski.**

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.